

Handläggare
Linda Truvered
Telefon: 08-508 35 804**Till**
Arbetsmarknadsnämnden
den 9 juni 2015**Ärende 7****Program för personer som haft vårdnadsbidrag****Förvaltningens förslag till beslut**

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att godkänna förslaget till program för personer som haft vårdnadsbidrag enligt tjänsteutlåtandet.

Thomas Lundberg
tf arbetsmarknadsdirektörKarin Eriksson Bech
utvecklingschef**Sammanfattning**

Arbetsmarknadsnämnden har av kommunfullmäktige i budget för 2015 fått i uppdrag att tillsammans med socialnämnden ta fram ett program för de personer som tidigare haft vårdnadsbidrag. Nämnden ska även fortsätta det arbete som inleddes 2014 med att stärka kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden.

Ärendet innehåller en redogörelse för den information förvaltningen har tillgång till om personer som har vårdnadsbidrag samt ett förslag på ett program.

Förvaltningen föreslår att den prioriterade målgruppen för det aktuella programmet bör vara de personer som haft vårdnadsbidrag som kan tänkas behöva stöd för inträde/återinträde på arbetsmarknaden och föreslår därför att programmet samordnas med det pågående arbetet att stärka kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden.

Det program som föreslås består av två delar; arbete med att nå målgruppen samt erbjudanden om lämpliga insatser.

Vad gäller att nå målgruppen föreslår förvaltningen bland annat att uppsökande insatser ska genomföras i samverkan med olika aktörer. Studie- och yrkesvägledning ska erbjudas inom ramen för det uppsökande arbetet. Gällande lämpliga insatser för målgruppen föreslår förvaltningen att jobbtorgens ordinarie insatser öppnas för målgruppen kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden även om de inte uppbär försörjningsstöd. Detta kommer då även att omfatta personer som haft vårdnadsbidrag som har behov av och önskar ta del av jobbtorgens insatser. En särskild insats för målgruppen planeras i syfte att motivera och förbereda till vidare aktivitet som exempelvis utbildning eller arbetspraktik.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i budgeten för 2015 att avskaffa vårdnadsbidraget. Det betyder att inga nya ansökningar beviljas efter den 1 januari 2015.

Det kommunala vårdnadsbidraget infördes den 1 juni 2008. Varje enskild kommun beslutar om det ska vara möjligt att ansöka om vårdnadsbidrag. Vårdnadsbidraget innebär att en förälder med barn som fyllt ett år men inte har fyllt tre kan stanna hemma med barnet och ändå ha kvar sin anställning och ha sin sjukpenningsgrundande inkomst skyddad. Det kan användas av föräldrar som vill vara hemma på deltid eller heltid. Bidraget är skattefritt och kan utgå med max 3 000 kronor i månaden. Vårdnadsbidraget får inte nyttjas innan sammanlagt 250 hela föräldrapenningdagar har använts för barnet eller om någon av föräldrarna uppbär annan ersättning från stat eller kommun så som föräldrapenning, sjukpenning, arbetslöshetsersättning eller försörjningsstöd.

Volym i Stockholm stad

Nedanstående tabell visar hur många personer som fått vårdnadsbidrag utbetalat till sig antingen på heltid eller på deltid någon gång under 2014 i Stockholm stad fördelat på stadsdelsnämnd. Totalt har 1 538 personer fått vårdnadsbidrag utbetalat till sig under året. Utnyttjandegraden skiljer sig mellan stadsdelsnämnderna. Störst antal personer som fått vårdnadsbidrag finns i Rinkeby-Kistas, Enskede-Årsta-Vantörs samt Spånga-Tenstas stadsdelsnämndsområden. Störst antal beslut löper ut under 2015 men det finns ett antal som löper ut först under 2016 eller 2017.

Tabell Antal personer som någon gång under året fått vårdnadsbidrag utbetalat till sig, i Stockholms stad 2014 (källa SLK)

STATSDELSFÖRVALTNINGAR-Stockholms-stad	Heltid	Deltid	2014
Totalt Stockholms stad	1225	313	1538
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	209	39	248
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	156	46	202
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	148	18	166
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	122	29	151
Farsta stadsdelsnämnd	113	28	141
Skärholmens stadsdelsnämnd	105	24	129
Bromma stadsdelsnämnd	67	20	87
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	63	23	86
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	64	20	84
Södermalms stadsdelsnämnd	65	17	82
Kungsholmens stadsdelsnämnd	33	14	47
Östermalms stadsdelsnämnd	36	10	46
Älvsjö stadsdelsnämnd	24	11	35
Norrmalms stadsdelsnämnd	20	14	34

Målgruppen

Enligt uppgifter från Statistiska Centralbyrån, SCB, avseende nationell statistik på personer som erhållit vårdnadsbidrag någon gång under 2013 så var över 90 procent kvinnor (av totalt 7 100 föräldrar som hade bidraget). Yngre kvinnor valde att ha vårdnadsbidrag i större utsträckning än äldre kvinnor; sju procent av kvinnorna under 30 år jämfört med fyra procent av de över 30 år. Det är vanligare att personer med lägre utbildningsnivå har vårdnadsbidrag; av kvinnor med förgymnasial utbildning hade åtta procent bidraget att jämföra med cirka tre procent bland kvinnor med eftergymnasial utbildning. Personer födda utanför Sverige hade vårdnadsbidrag i större omfattning än personer födda i Sverige, av utrikes födda kvinnor hade sju procent vårdnadsbidrag att jämföra med drygt fyra procent bland inrikes födda kvinnor.¹

I sammanställningen över antal personer som erhållit vårdnadsbidrag i Stockholm stad i tabellen syns en spridning över staden. Det är dock tydligt att det övervägande antalet återfinns i stadsdelsnämndsområden med genomsnittligt sett svagare socioekonomiska förhållanden än staden i sin helhet. Staden ser därmed ut att följa trenden i riket enligt SCB:s statistik. Målgruppen förmodas dock ändå vara heterogen med olika socioekonomisk bakgrund, arbetslivserfarenhet, utbildningsnivå, språkkunskaper, familjesituation och behov.

En del av målgruppen kommer inte att komma i kontakt med eller ha behov av nämndens verksamheter och insatser. De förmodas ha en anställning att återgå till när vårdnadsbidraget löper ut eller klara sig på lägre hushållsinkomster och inte önska kontakt. Extra insatser kan däremot behövas för de grupper som kan tänkas ha haft en svag ställning på arbetsmarknaden från början och som i samband med vårdnadsbidragets avskaffande kan behöva stöd för inträde/återinträde på arbetsmarknaden. Tydliga sådana grupper är utlandsfödda kvinnor och lågutbildade kvinnor.

Tidigare erfarenheter av arbete med motsvarande målgrupp. Nämnden har sedan tidigare erfarenhet av att arbeta med de målgrupper som i och med vårdnadsbidragets avskaffande bedöms ha svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Projektet FAMU-för arbete mot utanförskap, var ett projekt 2010-2014, finansierat av Europeiska socialfonden, ESF, med målsättning att öka förutsättningarna för en hållbar planering mot självförsörjning för långtidsarbetslösa. FAMU arbetade med att hitta arbetssätt och samverkansmodeller för målgruppen långtidsarbetslösa. Bland deltagarna var en stor andel kvinnor, utrikesfödda och kortutbildade.

I Etablering Stockholm som var ett annat ESF-projekt under samma period genomfördes delprojektet Rätt steg som arbetade med metodutveckling av sfi-utbildning för nyanlända som saknar läs- och skrivkunskaper. Även i detta utgjorde kvinnor en stor målgrupp. Rätt steg har implementerats som en utbildningsform på studieväg 1 i stadens regi på SFI Västerort som riktar sig till elever med kort eller ingen skolbakgrund från hemlandet. Studier bedrivs på heltid och med modersmålsstödjare.

Arbetsmarknadsnämnden fick 2014 i uppdrag att arbeta för att fler utrikesfödda kvinnor ska närma sig arbetsmarknaden. Ett uppsökande arbete, *Uppsök och stöd*, utvecklades särskilt riktat till utrikesfödda kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden. Genom uppsök

och stöd etablerades ett nätverk av frivilligorganisationer och föreningar som kommer i kontakt med målgruppen. Ett program som inkluderade hälsoinsatser och språkfrämjande insatser erbjöds målgruppen. Insatsen fick dock enbart deltagare från jobbtorgen och inga deltagare via det uppsökande arbetet. Det var svårt att motivera till en insats som helt bygger på frivillighet. Erfarenheten är att det är viktigt att möta målgruppen där den befinner sig genom uppsökande arbete och genom stöd utan krav på inskrivning i en särskild insats. En andra del i detta arbete var *stöd till studier*. Ett handlingsprogram för studieväg 1 med modermålsbaserad studieintroduktion (SIMBA) skapades och bedrivs på SFI Västerort. Målsättningen med den modersmålsbaserade introduktionen är att stödja kvinnor som deltar att gå vidare till sfi.

Dessa samlade erfarenheter ligger till grund för det fortsatta arbetet med att stärka arbetet med kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Förvaltningen anser att detta arbete också bör utgöra grunden i arbetet för att ge stöd till personer som tidigare haft vårdnadsbidrag.

Ärendet

Kommunfullmäktige har i budget för 2015 gett arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att tillsammans med socialnämnden ta fram ett program för personer som tidigare haft vårdnadsbidrag. Nämnden ska även fortsätta arbetet med att ge stöd till kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Ett uppsökande arbete ska bedrivas för att de som har behov av utbildning eller andra åtgärder ska kunna få det.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben på arbetsmarknadsförvaltningen i samarbete med avdelningarna Jobbtorg Stockholm och SFI Stockholm, samt med socialförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Av de personer som haft vårdnadsbidrag förväntas en del ha en anställning att återgå till alternativt att familjen klarar sig med lägre hushållsinkomster. Utifrån den information som förvaltningen besitter är slutsatsen att den huvudsakliga målgruppen för ett program bör vara personer ur målgruppen som kan tänkas ha svårt med inträde/återinträde på arbetsmarknaden efter perioden med vårdnadsbidrag. Utrikesfödda kvinnor och kortutbildade kvinnor är målgrupper bland de som haft vårdnadsbidrag som har en särskilt utsatt situation på arbetsmarknaden. Dessa prioriterade grupper ingår även i det uppdrag förvaltningen har att stärka kvinnor som

har en svag ställning på arbetsmarknaden. Programmet för personer som haft vårdnadsbidrag föreslås därför samordnas med detta parallella uppdrag.

Det är svårt att identifiera hur många personer som har haft vårdnadsbidrag som kan tänkas behöva och vilja ha insatser från förvaltningen. Det kommer också i det uppsökande arbetet vara svårt att särskilja vilka personer som har haft vårdnadsbidrag. Därför ser förvaltningen en fördel i att samordna uppdragen och prioritera att nå målgruppen kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden, däribland personer som har eller har haft vårdnadsbidrag. I målgruppen kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden ingår kvinnor som aldrig varit inne på svensk arbetsmarknad eller som varit arbetslösa under en längre tid. Vidare omfattar målgruppen kvinnor som kan ha haft arbete nyligen men där deras utbildningsnivå och de ständigt ökande kraven på arbetsmarknaden ökar risken för att arbetslösheten ska bli varaktig om inte särskilda stödinsatser erbjuds.

Program

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår ett program utifrån två delar:

Arbete för att nå personer som har haft eller som har vårdnadsbidrag som kommer att löpa ut och har behov av förvaltningens insatser. Uppsökande arbete planeras varigenom målgruppen erbjuds stöd samt information om förvaltningens verksamheter och insatser.

Erbjuda lämpliga insatser för målgruppen

Uppsökande arbete

Uppsökande arbete för att nå personer som har haft eller som har vårdnadsbidrag som kommer att löpa ut planeras genom vidareutveckling av det befintliga uppsökande arbete som nämnden bedriver. Härigenom skapas en ingång till sf, vuxenutbildning och Jobbtorg Stockholm för personer ur målgruppen som har behov av utbildning eller arbetsmarknadsinsatser. Utgångspunkten för det uppsökande arbetet är att möta personerna där de väljer att vara och sprida information och erbjuda stöd för de som önskar. I det uppsökande arbetet behöver förvaltningen förhålla sig till personers privata livsval, det vill säga det är inte alla som önskar kontakt med myndigheter eller kommunen.

Omstart- uppsökande aktiviteter

Sedan uppdraget *Uppsök och stöd* 2014 finns ett uppbyggt nätverk för samarbete kring kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetet har genomförts av enheten Jobbstart och det uppsökande arbetet kommer fortsättningsvis att rymmas inom

en insats med namn Omstart. Omstart kommer fortsätta samarbetet med det etablerade nätverket av bland annat frivilligorganisationer, föreningar och uppsökande verksamheter för att nå personer som har haft eller har vårdnadsbidrag. Syftet är att sprida information om och samverka kring det samlade utbudet av insatser och aktiviteter som finns att tillgå, samt öppna möjligheter för kvinnorna att delta i programmet.

Samarbete med ideella organisationer pågår och kommer att utvecklas för att nå personer ur målgruppen. Som ett led i detta gör förvaltningen försök i pilotform att träffa överenskommelser om ideellt och offentligt partnerskap mellan Stockholm stad och ideella organisationer. Detta kommer under 2015 att omfatta ett fåtal organisationer varefter utvärdering ska göras.

Uppsök unga vuxna 20-29

Arbetsmarknadsförvaltningen har i uppdrag att arbeta uppsökande för att nå unga vuxna 20-29 år som varken arbetar eller studerar och som inte heller uppbär försörjningsstöd. Fokus i detta arbete är unga med en social eller psykosocial problematik i kombination med arbetslöshet. Inom ramen för detta uppdrag ryms målgruppen personer som haft vårdnadsbidrag och som är upp till 29 år. Ett riktat arbete för att nå personer ur målgruppen kommer att genomföras. Ett särskilt fokus i arbetet med att nå unga vuxna 20-29 år är att utveckla metoder för att nå unga kvinnor generellt. Ungdomsmottagningar, barnavårdcentraler och mödravårdscentraler är arenor för det uppsökande arbetet.

Uppsökande studievägledning

Arbetsmarknadsförvaltningen driver genom Jobbtorg Stockholm ett uppsökande arbete för att motivera fler till studier. Studie- och yrkesvägledare har inlett och kommer under 2015 fortsätta att utveckla arbetssätt och strukturer för det uppsökande arbetet. I nuläget finns studie- och yrkesvägledare på fasta tider på arenor som medborgarkontor, bibliotek och Arbetsförmedlingen. För att nå målgruppen personer som tidigare haft vårdnadsbidrag och som har behov av studievägledning och utbildning planeras att rikta information om var uppsökande studievägledning finns till BVC och öppna förskolor. En arbetsgrupp finns för det uppsökande arbetet. Information om målgruppen personer som tidigare haft vårdnadsbidrag kommer spridas genom arbetsgruppen.

Uppsök sfi

SFI-centrum bedriver ett uppsökande arbete i syfte att sprida information om möjligheten att studera sfi och för att identifiera och nå personer som har rätt till samhällsorientering. De kan genom sitt

uppsökande arbete komma i kontakt med personer ur målgruppen som behöver studera svenska och hänvisa dem rätt.

Duo Stockholm

Verksamheten Duo Stockholm är ett ideellt och oförlöst partnerskap mellan arbetsmarknadsförvaltningen och Individuell Människohjälp som syftar till att skapa möten mellan nyanlända personer och etablerade. Duo Stockholm arbetar med att skapa möten som ger ett ömsesidigt utbyte och nya perspektiv, möjlighet att träna svenska, skapa nytt nätverk och bryta isolering. Bland nyanlända är den primära målgruppen för Duo Stockholm personer som riskerar att hamna i utanförskap. Verksamheten använder arenor som medborgarkontor, sfi-skolor och jobbtorg för att nå målgruppen. Arbetsmarknadsnämndens del är det som i verksamhetsplanen benämns som Stockholmsfadder.

Insatser för målgruppen

Jobbtorg Stockholm

För de personer som haft vårdnadsbidrag och ansöker om försörjningsstöd för att klara sin försörjning och som bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande kommer inskrivning på något av stadens jobbtorg att bli aktuellt. Därmed får de tillgång till de samlade resurser som erbjuds alla jobbtorgens aspiranter.

Förvaltningen föreslår även att jobbtorgens ordinarie insatser öppnas för målgruppen kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden som inte har försörjningsstöd men som har behov av jobbtorgens insatser och önskar sådan kontakt. Eftersom förvaltningen i nuläget har svårt att bedöma omfattningen av hur många det kan gälla och vilket behov av insatser som finns föreslås en försöksperiod under 2015 och 2016 för att utforska behovet. För denna målgrupp är kontakten med jobbtorget helt frivillig och trots ett uppsökande arbete är förvaltningens erfarenhet att det kan vara svårt att motivera till insatser.

Vid inskrivning på ett jobbtorg görs en initial kartläggning och planering utifrån individens behov och förutsättningar. Förutom jobbtorgens insatser som coachning, studievägledning, kortare yrkeskurser, praktik, arbetsträning och matchning mot jobb planeras en särskild insats vid namn *Omstart* i Jobbstarts regi.

Omstart- Jobbstart Ulvsunda

Omstart kommer att drivas i Jobbstarts lokaler i Ulvsunda under 2015. Erfarenheter från arbetet med långtidsarbetslösa i projektet

FAMU² tas tillvara och samarbetet med föreningar och frivilligorganisationer som utvecklats under Uppsök och Stöd³ kommer att tillämpas i Omstart.

Omstart kommer att ansvara för en insats som bidrar till målgruppens inträde/återinträde på arbetsmarknaden. Omstart vänder sig till kvinnor som har en svag ställning på arbetsmarknaden.

Omstarts arbete kommer att bestå av två delar: organiserade gruppaktiviteter och uppsökande aktiviteter.

Omstarts gruppaktiviteter är en insats för kvinnor som är inskrivna eller väljer att skriva in sig på Jobbtorg Stockholm. Utifrån individuella behov och förutsättningar är syftet med insatsen att motivera och förbereda kvinnorna för att sedan ta sig vidare till nästa insats. Insatsen består av gruppaktiviteter som pågår under fyra veckor. Aktiviteterna kommer att ha olika teman, bland annat hälsa, samhällsorientering, medborgarkunskap, skola, studie- och yrkesvägledning samt arbete.

Aktiviteterna kommer också att ha fokus på:

- Studiebesök som är temarelaterade och syftar till att deltagarna får en konkret bild av samhället och hur det fungerar.
- Att öppna möjligheten för målgruppen att prova på arbete i Jobbstarts arbetsträningsverksamheter eller hos andra arbetsgivare. Syftet är att deltagaren får arbetsrutiner samt en konkret bild av arbete.
- Reflektioner och dialog med deltagarna
- Avslutssamtal som ska resultera i en skriftlig rekommendation för vidare steg som exempelvis kan vara påbörjade studier, arbetspraktik eller matchning mot arbete.

Sfi

I målgruppen förväntas finnas personer som behöver studera svenska på sfi. Förvaltningen erbjuder många olika slag av sfi-kurser på olika nivåer. För målgruppen kortutbildade finns på SFI Västerort handlingsprogrammet för studieväg 1 med modernmålsbaserad studieintroduktion (SIMBA) samt Rätt steg. *Svenska för föräldralediga* är en ny studieform som kommer att erbjudas både av SFI Söderort och av SFI Västerort med start under 2015. Information om denna insats har spridits till arenor som

² FAMU, För arbete mot utanförskap, är ett ESF-projekt som Arbetsmarknadsförvaltningen har drivit under fem år, målgruppen har varit långtidsarbetslösa.

³ Uppsök och Stöd är ett uppdrag som getts från arbetsmarknadsnämnden till Jobbstart för att nå utrikesfödda kvinnor som har behov av hälsofrämjande aktiviteter och språkstödande insatser mm.

exempelvis öppna förskolor, medborgarkontor och bibliotek för att nå målgrupper som är föräldralediga.

Statistik över hur många som nås av de föreslagna insatserna kommer att kunna tas fram – men det kommer inte att vara möjligt att särskilja vilka i målgruppen som haft vårdnadsbidrag.
